

Gurdev Kaur and another v. Mehar Singh and others
(G. C. Mital. J.)

ਰੋਸਟਰ ਅੰਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਅੰਕ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ 29 ਨਵੰਬਰ 1988 ਦੇ ਅਨੁਸੂਚੀ P.4 ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਕੁਝ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 10952/88 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤੀਜੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਸ ਬਿਆਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਐਸ.ਸੀ.ਕੇ

ਪਹਿਲਾਂ: ਜੀ ਸੀ ਮਿੱਤਲ ਅਤੇ ਏ ਐਲ ਬਾਹਰੀ, ਜੇ.ਜੇ.

ਗੁਰਦੇਵ ਕੌਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ।

ਬਨਾਮ

ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ —ਜਵਾਬਦਾਤਾ।

1987 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2061।

28 ਜੁਲਾਈ 1988

ਭਾਰਤੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ (1908 ਦਾ XVI)- S. 17(2) (vi)- ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਬਾਰੇ ਸਮਝੌਤਾ ਹੁਕਮ-ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮੁੱਲ/ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ। 100— ਫਰਮਾਨ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਬਣਾਈ ਗਈ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ—ਅਜਿਹਾ ਫਰਮਾਨ—ਕੀ ਰਜਿਸਟਰੀਕਰਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ—ਬਾਅਦ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਮਝੌਤਾ ਫਰਮਾਨ—ਅਜਿਹੀ ਚੁਣੌਤੀ ਲਈ ਆਧਾਰ — ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਸਹਿਮਤੀ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੀ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਿਰਲੇਖ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। 100 ਜਾਂ ਵੱਧ ਬਜ਼ਰਤੇ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋਵੇ।

ਭਾਵੇਂ ਫਰਮਾਨ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਿਰਲੇਖ ਫਰਮਾਨਧਾਰਕ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ।

(ਪਾਰਾ 21 ਅਤੇ 27)

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਸਹਿਮਤੀ ਫਰਮਾਨ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇੱਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਜੇਕਰ 'ਖੋਖਾਧੜੀ' ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; 'ਗੁਲਤ-ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ', ਜਾਂ 'ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ', ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਦਿਮਾਗ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਆਧਾਰ ਦੇ ਨਾਲ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਗਲਾ ਦੁਸਤ ਜਾਂ ਸਰਪ੍ਰਸਤ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ, ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਵਿੱਚ . ਜੇਕਰ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਆਧਾਰ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ

ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤੱਥ, ਜੋ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸਹੀ ਸਨ ਜਾਂ ਗਲਤ ਸਨ।

(ਪਰਾ 27)।

1. ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਦ 1984 PLJ 562
2. ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਏਆਈਆਰ 1986 ਪੀ.ਬੀ. & Hy. 197.
(ਰੋਕਿਆ ਹੋਇਆ)
3. ਰਾਖਮਬਾਈ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜਾਦਵਾਰ ਏਆਈਆਰ 1981 ਬੋਮ 52.
(ਅਸਹਿਮਤੀ)

ਵਧੀਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਫਰੀਦਕੋਟ ਨੇ ਮਿਤੀ 3 ਫਰਵਰੀ, 1987 ਨੂੰ ਸੁਬ-ਜੱਜ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਮੋਗਾ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਮਿਤੀ 15 ਜਨਵਰੀ, 1985, ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ, ਪੂਰੇ ਖਰਚੇ ਸਮੇਤ।

ਕੋਸੀ ਪੁਰੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ।
ਅਸ਼ੋਕ ਭਾਨ। ਪੁਨੀਤ ਜਿੰਦਲ ਦੇ ਨਾਲ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ੍ਰ.

ਨਿਰਣਾ

ਗੋਕਲ ਚੰਦ ਮਿੱਤਲ, ਜੇ.

(1) ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਸਵਾਲ, ਅਰਥਾਤ, ਕੀ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੀ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲਾ ਫ਼ਰਮਾਨ। 100 ਜਾਂ ਵੱਧ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ; ਅਤੇ ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜਾ ਕੇ, ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੁਆਰਾ ਦੁਬਾਰਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜ/ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵ, ਜਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਨਿਰਣਾ ਲਈ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਕੋਲ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(2) ਦੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ;

Gurdev Kaur and another v. Mehar Singh" and others
(G. C. Mital. J.)

(3) 19 ਅਕਤੂਬਰ, 1967 ਨੂੰ, ਬੁੜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਹੁਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ 110 ਕਨਾਈਆਂ 14 ਮੁਰਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਬੁੜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਰੁੜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 10/12 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਜ਼ਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਸਮਝੌਤਾ ਡੀਡ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰੁੜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਮੁਦਈ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(4) ਰੁੜ ਸਿੰਘ ਦੀ 8 ਜੁਲਾਈ, 1982 ਨੂੰ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ 26 ਅਗਸਤ, 1982 ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਧੀਆਂ ਗੁਰਦੇਵ ਕੌਰ ਅਤੇ ਮੋਹਰ ਕੌਰ ਨੇ 19 ਅਕਤੂਬਰ, 1967 ਦੇ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਅਨੁਚਿੱਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਕੋਈ ਤੋਹਫ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਬਾਅਦ ਅਗਲੇ ਵਾਰਸ ਸਨ।

(5) ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਰੁੜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮਝੌਤਾ ਡੀਡ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਲਿਖਤੀ ਸਮਝੌਤਾ ਅਤੇ ਰੁੜ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਏ।

(6) ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁੱਕੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਤੋਹਫ਼ੇ ਦੀ ਅਪੀਲ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਤੋਹਫ਼ੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਖੇਡੀ ਗਈ ਇੱਕ ਧੋਖਾਧੜੀ ਸੀ।

(7) ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਸਮਝੌਤਾ ਡੀਡ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀ 3 ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀ 4 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਕਰ ਸੀਤਾਰਾਮ ਸੇਨਟਾਕੇ ਬਨਾਮ ਬਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸੀਤਾਰਾਮ ਸੰਤਾਕੇ (1), ਬਿਸ਼ਨ ਦੇਵ ਨਰਾਇਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ। v. ਸਿਓਗੋਨੀ ਰਾਏ (2), ਅਤੇ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਪਿਆਰੀ (3) ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਨਿਰਣਾ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਗਲਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਜਾਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਇਸ ਲਈ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਰੁੜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਟ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਅਕਤੂਬਰ, 1967 ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰੁੜ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੁਲਾਈ, 1982 ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ

- (1) ਏਆਈਆਰ 1954 ਐਸਸੀ 362
- (2) ਏਆਈਆਰ 1951 ਐਸਸੀ 280
- (3) 1981 PLJ 492

14/15 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਇਸ ਲੰਬੇ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ, ਉਸਨੇ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ; ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਉਸਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਲਈ ਬੰਧਨ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਮਾਲਕੀ ਵਿੱਚ ਪਰਿਪੱਕ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ।

(8) ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ.ਸੀ. ਪੁਰੀ ਨੇ ਦਲੀਲਾਂ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਹਿਮਤੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਗਲਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਜਾਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸਨੇ ਦੋਵਾਂ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਬਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

(9) ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ ਸੀ ਪੁਰੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕਨਵੀਨਰ ਡਿਕਰੀ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਗਲਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਜਾਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦਾ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਿਰਲੇਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

(10) ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਬੈਚਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੱਤਭੇਦ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਟਰੇਸ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੰਡੀਅਨ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1908 ਦੀ ਧਾਰਾ 17 (ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ 'ਐਕਟ'), ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਰਾਣੀ ਹੇਮਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਦੇਬੀ ਅਤੇ ਮਿਦਾਨਪੁਰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਕੰਪਨੀ, ਲਿਮਿਟਡ (4) ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ। 17(2) (vi) ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ:

“17(2) ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ: —

17(2) (vi) : ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਅਤੇ ਕੋਈ ਅਵਾਰਡ।

ਸਮਝੌਤਾ ਡਿਕਰੀ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕਾਉਂਸਿਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ, ਵਿੱਚ ਉਹ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵੀ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਨ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਚਿਤ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤਾ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ, ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰੀਵੀ ਕਾਉਂਸਿਲ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ:

“ਹੁਣ 1908 ਦੇ ਇੰਡੀਅਨ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਸ. 17 ਵਿੱਚ “ਫ਼ਰਮਾਨ” ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹੋਏ,

(4) 1919 ਭਾਰਤੀ ਅਪੀਲਾਂ 240.

ਉਪ s2(vi), ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਨਤਕ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਧੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਲਈ, ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਕਿਉਂ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ। ਸ਼ਬਦ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਹਿੱਸੇ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਰਾਣੀ ਹੇਮਨਲਾ ਕੁਮਾਰੀ ਦੇਬੀ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਾਇਦਾਦ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ (ਸੋਧ) ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਕਟ, 1929 (ਛੋਟੇ '1929 ਐਕਟ' ਲਈ) ਦੁਆਰਾ, ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17(2)(vi) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।, ਅਤੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ, ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਰਿਹਾ, ਸਮਝੌਤਾ ਗਲਤ ਫ਼ਰਮਾਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ, ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ

Gurdev Kaur and another v. Mehar Singh and others
(G. C. Mital. J.)

ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਅੱਜ ਖੜਾ ਹੈ:

“17(2)(vi) ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਹੁਕਮ, ਸਿਵਾਏ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦੁਆਰਾ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕਾਉਂਸਿਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਜਿਸ ਲਈ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(11) The •eforesaidyiprovisions ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀ thteIfconsent!Cor Tcom ਦੇ ਗਲਤ ਫਰਮਾਨ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਕਦੇ ਵੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਕੇ.ਸੀ. ਪੁਰੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਿਰਪੱਖ ਸਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਹੋਰ ਜੁੜੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹੋਰ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ (5) ਵਿੱਚ ਐਸਪੀ ਗੋਇਲ, ਜੇ. ਅਤੇ ਜੇ.ਵੀ. ਗੁਪਤਾ, ਜੇ. ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸ੍ਰੀਮਤੀ . ਜਗੀਰ ਕੌਰ (6) ਅਤੇ ਸੁਮਿਤਾਬਾਈ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜਾਧਵ ਬਨਾਮ ਰੱਖਮਾਬਾਈ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜਾਧਵ (7), ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ। ਐਕਟ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 17(2)(vi) ਸਮਝੌਤਾ ਫਰਮਾਨਾਂ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਅਪਵਾਦ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਕਨੂੰਨ ਦੀ ਰੀਡਿੰਗ 'ਤੇ ਦੇਖੋ।

(5) 1984 PLJ 562

(6) ਏਆਈਆਰ 1986 ਪੀ.ਬੀ. & Hy. 197.

(7) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1981 ਬੰਬ 52.

(12) ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਪੱਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਮਝੌਤਾ ਫਰਮਾਨ ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ: -

(1) ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਰਾਇਣ ਕਪੂਰ ਬਨਾਮ ਰਾਧੇ ਮੋਹਨ ਕਪੂਰ (8)।

(2) ਸੂਰਜ ਕੁਮਾਰ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਮਾਇਆ ਦੱਤਾ (9) (ਡੀ.ਬੀ.)

(3) ਸੀ. ਮੁਥਰੇਲ ਫਿਲਿਆਲ ਬਨਾਮ ਹਜ਼ਰਤ ਸੱਯਦ ਸ਼ਾਹ ਮੀਆਂ ਸਕਾਬ ਸਾਹਿਬ ਕਿਧੀਰੀ ਥਾਈਕਲ ਟਰੱਸਟੀ ਸਈਅਦ ਇਸਮਤ ਬੱਚਾ ਸਾਹਿਬ (10) ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(4) ਰਾਉਤਮਲ ਬੈਦ ਓਸਵਾਲ ਬਨਾਮ ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਲਾਈ ਸੋਮਾਨੀ (11)। (DB)

(5) ਸੁਧੀਰ ਚੰਦਰ ਗੁਹਾ ਬਨਾਮ ਜੋਗੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਦਾਸ (12)।

(6) ਵਜ਼ਲ ਰਸੂਲ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ-ਉਲ-ਨਿਸਾ (13)।

(13) ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੇ.ਵੀ. ਗੁਪਤਾ, ਜੇ . ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਦਵਿੰਦਰ ਨਾਥ (14), ਆਰ.ਐਨ. ਮਿੱਤਲ, ਜੇ . ਬਾਵਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ (15) ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ (ਜੇ . 16), ਅਤੇ ਹਰਪਾਲ ਬਨਾਮ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਮ ਪਿਆਰੀ (17)।

(14) ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਵਕੀਲ, ਜੋ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲਈ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਫਰਮਾਨ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਰੱਖਮਾਬਾਈ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜਾਧਵ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ), ਐਸਪੀ ਗੋਇਲ, ਜੇ . ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਜੇ.ਵੀ. ਗੁਪਤਾ, ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿਚ ਜੇ.

- (8) ਏਆਈਆਰ 1986 ਸਾਰੇ. 244.
- (9) ਏਆਈਆਰ 1982 ਕੈਲ. 222.
- (10) ਏਆਈਆਰ 1974 ਮੈਡ 199.
- (11) ਏਆਈਆਰ 1953 ਪੈਟ. 340.
- (12) ਏਆਈਆਰ 1970 ਅਸਮ 102.
- (13) ਏਆਈਆਰ 1944 ਲਹ 394.
- (14) 1983 PLR 711
- (15) 1978 ਰੇਵ. ਲਾਅ ਰਿਪੋਰਟਰ 534.
- (16) 1987 HRR 127.
- (17) 1981 PLJ 492

Gurdev Kaur and another v. Mehar Singh" and others
(G. C. Mital. J.)

(15) ਰੱਖਮਾਬਾਈ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜਾਧਵ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ:

ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪੈਰਾ 21 ਦੇ ਮੱਧ ਵਿੱਚ, ਹਰੀ ਸੰਕਰ ਬਨਾਮ ਦੁਰਗਾ ਦੇਵੀ (18), ਜੋ ਕਿ ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਰਾਇਣ ਕਪੂਰ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਰਥਪੂਰਨ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ:

“ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਸਮਝੌਤਾ ਇੱਕ ਸੱਚਾ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਸਮਝੌਤਾ ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਸੱਚਾ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ”

ਫਿਰ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 22 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ:

“ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜੇ ਸਮਝੌਤਾ ਇੱਕ ਸੱਚਾ ਸੀ ਜਾਂ ਜੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਪਤੀ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ। ਜੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤਾ ਲਈ ਵੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਦਾ ਹੁਕਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਜੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਸਵਾਲ ਹੈ।”

(16) ਜੇ ਸਾਰੀਆਂ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਜ਼ਰੀਆ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ। ਜੇਕਰ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਪਤੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੀ ਹੈ, ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਘਾਟ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰੱਖਮਾਬਾਈ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜਾਧਵ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 22 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸਮਝੌਤਾ ਸਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰੀਕਰਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਪੈਰਾ 18 ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 18 ਵਿੱਚ,

(18) AI R. 1977 ਸਾਰੇ. 455

ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਧੋਖਾਧੜੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਟੈਪ ਡਿਊਟੀ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਫਰਮਾਨ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਟੈਪ ਡਿਊਟੀ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਕਿੱਥੋਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਅਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

(17) *AdvcAdvertingRto itRto* ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਪੀ (ਸੁਪਰਾ), ਇਹ ਜੱਜ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ.ਸੀ. ਪੂਰੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਦੇ ਸਟੈਂਡ ਦੀ ਪੂਰੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਗਲਤ ਫਰਮਾਨ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਡਿਕਰੀ ਧਾਰਕ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਵੈਧ ਸਿਰਲੇਖ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੰਕਰ ਸੀਤਾਰਾਮ ਸੋਨਟਾਕੇ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਧਿਰ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਮਝੌਤਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਬੱਝੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਧਿਰ ਨੂੰ ਨਿਆਇਕਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਫਰਮਾਨ ਰੈਜ਼ ਜੂਡੀਕਾਟਾ ਦੁਆਰਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਐਸਟੇਪਲ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰੈਜ਼ਿਊਡੀਕਾਟਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਉਲਝਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਫਿਰ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ ਨੰਬਰ 4 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ:

“ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਕ ਫਰਮਾਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮੋਹਰ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਸਹਿਮਤੀ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਪਲਬਧ ਆਧਾਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ, ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਉਪਲਬਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਅਜਿਹੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਬੇਅਸਰ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ।”

ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਵਿੱਚ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਸ਼ੰਕਰ ਸੀਤਾਰਾਮ ਸੋਨਟੇਲਕੇ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 9 ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਿਰੀਖਣ ਠੀਕ ਹਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਫਿਰ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 5 ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਫਰਮਾਨ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਤੋਹਫੇ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਛੋਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਐਕਟ ਦਾ 17 (2) (vi) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਧਾਰਾ (ਏ), ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਤੋਹਫੇ ਦਾ ਸਾਧਨ ਡਿੱਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਿਰਲੇਖ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਫਰਮਾਨ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਸਿਰਲੇਖ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਡਿਕਰੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਮਿਸ ਡਿਕਰੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਸਿਰਲੇਖ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਿਰਜਣਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਹਿਮਤੀ ਫਰਮਾਨ ਤੋਹਫੇ ਦਾ ਇਕ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਫਰਮਾਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17(1) (ਏ) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਤੋਹਫੇ ਦਾ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਲ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੀ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਤੋਹਫੇ ਦੇ ਸਾਧਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 100 ਜਾਂ ਵੱਧ, ਅਜਿਹੇ ਸਾਧਨ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਤੋਹਫੇ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਸਿਰਲੇਖ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਵਸੀਅਤੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17(1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ

Gurdev Kaur and another v. Mehar Singh and others
(G. C. Mital. J.)

ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ S. 17(2) ਦੀ ਧਾਰਾ (i) ਤੋਂ (xii) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੁਝ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ, ਧਾਰਾ (vi) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਛੋਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੰਪੋਮਾਈਜ਼ ਡਿਕਰੀ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਛੋਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਐਸ.ਪੀ ਗੋਇਲ, ਜੇ. ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।

(18) ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦੇ ਹੋਰ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਲਈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਿਰਲੇਖ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (ਹੁਣ ਹਰਿਆਣਾ) ਬਨਾਮ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ' ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। (19), ਅਤੇ ਪੈਰਾ 36 ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਗਲਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਪੰਜਾਬ ਸਕਿਓਰਿਟੀ ਆਫ ਲੈਂਡ ਟੈਨਿਊਰਜ਼ ਐਕਟ, 1953 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10-ਏ (ਸੀ) ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਗਈ ਸੀ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀ:

“10-ਏ (ਸੀ) ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ, ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼, ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਘਟੇਗਾ-

(19) 1974 PLJ 74.

ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜੇਕਰ ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਧਾਰਾ 10-ਏ (ਬੀ) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 1955 'ਚ 15 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1953 ਤੋਂ ਅਤੇ ਸਾਲ 1962 'ਚ ਧਾਰਾ 10-ਏ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭੂਮੀ ਦੀ ਬੇਗਾਨਗੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ। (c) ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ, ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣ ਲਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਜਾਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਹਿਮਤੀ ਫ਼ਰਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਅਣਡਿੱਠ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਹਿਮਤੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਨ।

(19) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਕੇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਹਿਮਤੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀੜਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਗੋਂ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 17(1)(b) ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਰ ਯੰਤਰਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 17(2)(vi) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜੇਕਰ ਸਿਰਲੇਖ ਸਹਿਮਤੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ, ਅਜਿਹੇ ਸਹਿਮਤੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਦਰ-ਰੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਹੈ।

(20) ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਜੇ.ਵੀ. ਗੁਪਤਾ, ਜੇ. ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 54 ਅਤੇ 2 (ਡੀ) ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 40, 41, 42 ਅਤੇ 44 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕਿ ਕੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਢੁਕਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨੂੰ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਭੇਦ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਤੀਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ, ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਗਲਤ ਫ਼ਰਮਾਨ ਬਾਈਡਿੰਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ ਏ.ਬੀ.ਸੀ. ਦੀ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੀ ਅਤੇ ਸੀ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ A ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹੇਗਾ, ਪਰ ਇਹ B ਅਤੇ C ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇਵੇਗਾ, ਠੀਕ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਤਜਵੀਜ਼ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਆਖਰੀ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

Gurdev Kaur and another v. Mehar Singh" and others

(G. C. Mital, J.)

“ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਬਾਦਲੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਤਾਕਤ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਰਜਿਸਟਰੀਕਰਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਉਕਤ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੇ ਜਾਇਦਾਦ ਤਬਾਦਲਾ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਉਸ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੋ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ...”

ਜੇਕਰ ਤਬਾਦਲਾ ਲਿਖਤੀ ਸਾਧਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਬੇਸ਼ੱਕ, ਉਸੇ 'ਤੇ ਮੋਹਰ ਲਗਾ ਕੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਤਬਾਦਲਾ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 17(2)(vi) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪਵਾਦ ਹੈ) ਜੋ ਕਿ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਗਲਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ ਕਿ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਡਿਕਰੀ ਟਾਈਟਲ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਡਿਕਰੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਨੂੰ ਵੀ ਚਵਰ-ਰੂਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਾਂ।

(21) ਉਪਰੋਕਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਕੇ ਕਿ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜੋ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਮਾਮਲਾ, ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਸਿਰਲੇਖ ਡਿਕਰੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਡਿਕਰੀ ਧਾਰਕ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ।

(22) ਡੇਕ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਬਾਰੇ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਡੀਈਜ਼ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰੀਕਰਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਕਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਖ਼ਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਿਸ਼ੁਦੇ ਨਰਾਇਣ ਬਨਾਮ ਸਿਓਗੋਨੀ ਰਾਏ (20) ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੈਰਾ 20 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਹੈ:

“ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਕਿ ਫਰਮਾਨ ਸਹਿਮਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਟਾਲਿਆ ਜਾਂ ਟਾਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਕੱਲੇ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਤਾਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਹੈ।” ਸ਼ਕਰ ਸੀਤਾਰਾਮ ਸੋਨਟਾਕੇ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ, ਪੈਰਾ 9 ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

“ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਟਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਸੱਦਾ-ਪੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਲਈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਸਮਝੌਤਾ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਗਲਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ, ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਦੁਆਰਾ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫਰਮਾਨ ਵਿੱਚ ਮੁੜ-ਨਿਆਇਕਤਾ ਦੀ ਬੰਧਨ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਫਰਮਾਨ ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਟਾਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਇਹ ਦਰਸਾ ਕੇ ਕਿ ਫਰਮਾਨ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਗਲਤ-ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ, ਗਲਤ-ਸਮਝਣ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਫਰਮਾਨ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਬੰਧਨਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(23) ਸੀਡਿਊਰ ਕੋਡ (ਛੋਟੇ 'ਕੋਡ' ਲਈ) ਦੇ ਆਰਡਰ 23 ਨਿਯਮ 3 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। 1976 ਦੇ ਕੋਦਰੀ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 104 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਦੋ ਸੰਮਿਲਨ ਨਾਲ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਬਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਪੱਖ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਟਕਰਾਅ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਸੰਮਿਲਨ ਦੁਆਰਾ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(24) ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਲੋਕਦਾਲਟਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੰਦੋਬਸਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀਜ਼ ਐਕਟ, 1987 ਦੇ ਚੈਪਟਰ VI ਵਿੱਚ ਦਰਜ S. 21(2) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਾਇੰਡਿੰਗ ਫੋਰਸ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਰਾਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਬਾਇੰਡਿੰਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਾਕਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਮਾਮਲਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਦੁਬਾਰਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ 23 ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 3A ਨੂੰ ਜੋੜਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਵੀ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ

(20) ਏਆਈਆਰ 1951 ਐਸਸੀ 2801

ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਟਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਫਰਮਾਨਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਮੁਦਈ ਵਿਚ ਦੱਸੀਆਂ ਚਾਲਾਂ, ਜੋ ਆਖਰਕਾਰ, ਸਮਝੌਤਾ ਫਰਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਸਹੀ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। . ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਦਈ ਵਿਚ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਚਾਲਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਮੈਂ ਉਹ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਵਾਰਸ ਦਾਖਲੇ ਦੁਆਰਾ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇਗਾ. ਕਈ ਵਾਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਹੁੰ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਾਰ, ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਲਿਖਤੀ ਸਮਝੌਤਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ "ਮੁਦਈ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਲਿਖਤੀ ਸਮਝੌਤਾ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਮਾਲਕ ਹੈ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੁਦਈ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

Gurdev Kaur and another v. Mehar Singh" and others
(G. C. Mital. J.)

ਜਾਂ ਡਿਕਰੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਲੇਖ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਡਿਕਰੀ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਸਿਵਾਏ ਜਦੋਂ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ, ਜਾਂ ਗਲਤ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਹੋਇਆ, ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(25) ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਜਾਂ ਅਸੁਵਿਧਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਆਧਾਰ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ ਕਿ ਅਗਲਾ ਦੋਸਤ ਜਾਂ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ, ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

(26) ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਫਰਮਾਨ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ, ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ 10/12 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਮੁਦਈ ਨੇ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੜਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਮਾਲਕ ਹਨ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਅਗਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਸੀ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ 10/12 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿਛਲੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਕੋਈ ਤੋਹਫ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ 'ਧੋਖਾਧੜੀ', 'ਗਲਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ', 'ਗਲਤ ਸਮਝ' ਜਾਂ 'ਗਲਤੀ' ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ। ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਫਰਮਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਮੁਦਈਆਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਉਹ

ਪਿਛਲੇ 10/12 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮਾਲਕ ਹਨ ਜਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਿਰਲੇਖ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਜਿਹਾ ਫਰਮਾਨ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿ ਉਹ ਗਲਤ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸਹਿਮਤੀ ਫਰਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਗਲਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ, ਗਲਤ ਸਮਝ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ 10/12 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਤੋਹਫ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਦੂਜੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ। ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮੁਦਈ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ 10/12 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਤੋਹਫ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਦਈ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ। ਲਿਖਤੀ ਸਮਝੌਤਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ, ਉਹ ਫਰਮਾਨ ਉਸ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹੇਗਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਤਰਕ ਦੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਹਿਮਤੀ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਫਰਮਾਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਤੱਥ, ਜੋ ਆਖਿਰਕਾਰ ਫਰਮਾਨ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋਏ, ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਸਨ।

(27) ਉੱਪਰ ਦਰਜ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ:

- (i) ਕਿ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਸਹਿਮਤੀ ਫਰਮਾਨ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੀ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਿਰਲੇਖ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। 100 ਜਾਂ ਵੱਧ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋਵੇ।
- (ii) ਕਿ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਸਹਿਮਤੀ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇੱਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਜੇਕਰ 'ਧੋਖਾਧੜੀ' ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; 'ਗਲਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ'। ਜਾਂ 'ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ', ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਆਧਾਰ ਦੇ ਨਾਲ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ ਕਿ 'ਅਗਲਾ ਦੋਸਤ ਜਾਂ ਸਰਪ੍ਰਸਤ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ, ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਇਹਨਾਂ ਆਧਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਦੇ

ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਇਹ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਫਰਮਾਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਪਲੇਹਟ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤੱਥ, ਜੋ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਫਰਮਾਨ ਵਿੱਚ ਪਰਿਣਾਮ ਹੋਏ, ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਸਨ।

(28) ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਨੂੰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਐਸ.ਸੀ.ਕੇ

33623/ਕੇਸੀ —ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰੈਸ, ਯੂਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀ ਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿ ਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾ ਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਰਣਾ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਭਾਪ੍ਰੀਤ

ਸਿੰਘ